

Будимир Бабовић:

Инџерџол и Јуџославија – сарадња, искључење и райџни злочини
(МСТ Гајић, Београд 1994)

Књига *Инџерџол и Јуџославија – сарадња, искључење и райџни злочини* Будимира Бабовића појављује се пред стручном и читалачком јавношћу у веома актуелном тренутку. С једне стране, у овој материји већ дуго нема значајнијих научних радова, а с друге стране, као што је познато, наша криминалистичка полиција искључена је из редова Интерпола. Такође, књига има одређени значај у смислу реafirмисања чланства наше организације у Интерполу, те даље сарадње СРЈ са другим државама у борби против криминалитета. Објављена у издању куће МСТ Гајић из Београда, она је наставак досадашњег ангажовања аутора у Интерполу, где је обављао дужност потпредседника организације. Исто тако, она је и у континуитету са ауторовим досадашњим писаним радовима из ове области, нарочито са књигом *Инџерџол – миџи и сџварносџи*, објављеном 1986. године. У претходној књизи аутор је разматрао методологију рада Интерпола, док је у овој изложио неке правне аспекте статуса СРЈ након одлуке о искључењу из Интерпола.

Концептуално, књига има три дела која чине кохерентну целину.

Први део обрађује историјат Интерпола, некадашње међународне контакте и скупове као претече међународне полицијске сарадње. Аутор полази од државноправног континуитета и субјективитета Србије и Црне Горе, који су им признати још 1878. године на Берлинском конгресу, те наводи међународну активност Србије и Црне Горе и њихове међународне односе са другим државама. Део тих односа, у ширем смислу, чине и односи међународне полицијске и судске сарадње. Још 1898. Србија је учествовала на међународној антианархистичкој конференцији у Риму, којом приликом је донета посебна резолуција о томе да се убиство шефа државе, или члана његове породице, сматра криминалним актом, а не политичким злочином. Дакле, реч је о класичном кривичном делу и сарадња држава у расветљавању, кажњавању и екстрадицији починилаца могућа је и нужна.

У истом делу аутор даље развија идеју о неопходности међународне сарадње држава у борби против криминалитета и наглашава да је Србија марта 1904. у Санкт Петербургу потписала тајни протокол у борби против анархизма. Представник Србије учествовао је и на Конгресу међународне судске полиције 1914. године у Монаку, а врхунац међународних напора у тој борби чини настанак Међународне комисије криминалистичке полиције (МККП) 1923. године. После оснивачког конгреса у Бечу, органи-

зација је 1956. добила данашњи назив Интерпол – Међународна организација криминалистичке полиције. У периоду пре II светског рата кључна питања рада организације била су питања односа са Друштвом народа, стварања међународне полиције и њено место и улога у борби против криминалитета. Током 1936. године Југославија је чак била домаћин XII заседања комисије у Београду. У току II светског рата рад организације скоро је замро, организација је била под патронатом Немачке и због тога се не може говорити о међународној сарадњи држава у овој области. После рата долази до промене идеолошке оријентације у организацији и њеном раду, па је Југославија тада била једина комунистичка земља чланица организације.

Други део књиге, централни, посвећен је одлуци о искључењу наше организације из Интерпола на 62. заседању Генералне скупштине, одржаном 1993. у Аруби. Резолуцијом бр. АГН/62/РЕС/1 Југославија је „лишена“ чланства, односно упућена је да поново поднесе молбу за пријем у чланство. Иако се директно не помиње термин „искључење“ већ „лишење чланства“, евидентно је да се ради о искључењу чланице из редова једне међународне организације. Утемељеном правном аргументацијом аутор је изложио критици ову одлуку, за коју је исправно навео да је неслагасна са циљевима организације и супротна правној природи Интерпола. Такође, аутор износи да је одлука супротна доктрини и пракси рада Интерпола, да је супротна предвиђеној процедури и штетна за будуће односе и међународну и међуполицијску сарадњу држава и њихових органа у борби против криминалитета.

Формалноправно, одлука о искључењу супротна је Статуту организације и Општем правилнику јер, како констатује аутор, уопште се и не заснива на овим документима. Напротив, искључење се заснива на одлуци друге међународне организације, тачније на Резолуцији бр. 47/1. Генералне скупштине ОУН. Одлука Интерпола иде корак даље од ове резолуције, чак је рестриктивнија од одлуке ОУН да СРЈ не учествује у раду само једног органа ОУН (Генералне скупштине). Такође, аутор истиче да Статут Интерпола уопште не предвиђа институт искључења чланице из организације, па је одлука мањкава и у том делу. Аутор указује да се за пријем у чланство Интерпола захтева тајно гласање, док у случају искључења СРЈ гласања није било. Посебно наводи чл. 11 Општег правилника који регулише утврђивање дневног реда Генералне скупштине организације 30 дана пре заседања, те наводи да је предлог за искључење СРЈ уследио свега шест (6) дана пре заседања. Исто тако, питање чланства наше организације није било предмет расправе Извршног комитета Интерпола, иначе органа који је извршни, оперативни и задужен за утврђивање дневног реда Генералне скупштине организације. Супротно чл. 12 наведеног правилника, ова тачка дневног реда уврштена је у дневни ред на

самом заседању Генералне скупштине. Своје процедуралне примедбе аутор закључује примедбом о повреди чл. 31, ст. 3 Општег правилника, у смислу да се искључењем чланице из организације она лишава чланарине, у којим случајевима је иначе предвиђено одлагање расправе.

Са аспекта правне технике, наведена резолуција ГС Интерпола такође је мањкава јер не предвиђа датум ступања на снагу и органе овлашћене за њену примену (Извршни комитет, Генерални секретаријат и др.).

Материјалноправне примедбе аутора односе се на то да су одлуке о искључењу супротне циљевима организације, будући да је чл. 2 Статута предвиђено да је циљ организације узајамна сарадња у спречавању и кажњавању извршилаца кривичног дела из домена тзв. општег права. Одлука је посебно супротна начелу аполитизма организације и њеној аутономности у односу на актуелну политику држава, јер у одлуци провејавају политичке конотације. Одлука је несагласна и са осталим познатим принципима организације: са антикриминалном солидарношћу чланица, њиховом равноправношћу итд. Како нема упориште у основним документима организације, одлука значи заузимање политичког става у овом чисто правном питању и прејудуцирање одлуке о том питању. Аутор посебно наглашава да је оваква одлука ригидна и штетна са становишта будуће сарадње у борби против криминалитета, посебно ако се има у виду простор СРЈ и Балкана.

Полазећи од криминалитета као светског проблема, аутор истиче да је одлука супротна принципу универзалности организације, јер је Интерпол међународна организација која има светску вокацију. Уосталом, то је потврђено и официјелним признањем Интерпола као међународне организације – 1971. године, односно 1982, од стране ОУН. Формалноправно, по Статуту, државе нису чланице Интерпола већ су то њихове организације криминалистичке полиције. *Stricto sensu*, држава не би ни могла да буде искључена из организације пошто није ни чланица, што је у овом случају урађено навођењем СРЈ (Србије и Црне Горе). Апсурдност ове одлуке показала је и пракса међусобних односа чланица и после њеног доношења, јер је велики број чланица наставио да одржава какве-такве односе са СРЈ Интерпола у Београду. Аутор подсећа на еластичан став организације у прошлости у случајевима територијалних промена (сукцесије, континуитета), па чак и у случајевима ентитета (Тангер, Трст, Сар, и др.). Интерпол је увек давао предност борби против криминалитета у односу на политику, што је нарочито истакнуто у случају наставка сарадње са Камбоџом и поред тзв. празне столице у ОУН, и сарадње са Јужном Африком и поред општепризнатих ставова света о апартхејду у овој земљи.

Трећи део књиге, последњи, посвећен је ангажовању Интерпола у откривању лица осумњичених за ратне злочине на просторима бивше СФРЈ. На 63. заседању ГС Интерпола у Риму 1994. усвојен је извештај о последицама стварања Међународног суда за извођење пред суд лица осумњичених за тешке повреде међународног хуманитарног права на територији бивше СФРЈ. Истом приликом је усвојена посебна резолуција о примени чл. 3 Статута у вези са овим повредама. Став о сарадњи Интерпола са Трибуналом у Хагу, иако је досадашња пракса у односу на ратне злочине била супротна, аутор објашњава некадашњом конфронтацијом Истока и Запада у ери „хладног“ рата. Ново тумачење исте одредбе Статута официјелно се објашњава променама у свету, односно „еволуцијом међународног права“. Геноцид и ратне злочине Интерпол више не третира као политичке деликте, па је донета одлука о ангажовању организације у потрази за осумњиченим особама за тешке повреде Женевске конвенције из 1949, за злочине против човечности, повреде ратног права и обичаја, за геноцид. Одлука се формалноправно ослања на ранију одлуку из Луксембурга, 1974. године, која се односи на борбу против тероризма. Узимање талаца и слични криминални акти спадају у домен деликата инкриминисаних међународним конвенцијама, а идентичан став је заузет и у погледу кршења међународног хуманитарног права из корпуса тзв. општег права.

Аутор посебно указује на враћање организације раније напуштеној теорији преминације из 1951. године. По овој теорији, у свакој конкретной ситуацији вршена је дискрециона процена кривичноправних, политичких, верских, расних и других елемената, те се доносила одлука о ангажовању организације. Враћање на ову теорију аутор оцењује као превагу политичких и ванправних елемената над правним. И поред тога, одлука из Рима има далекосежан значај за примену одлука ОУН и Трибунала у Хагу, и омогућава нормалну и редовнију комуникацију чланица Интерпола. Посебно се изражава жеља да се ова одлука поштује *pro futuro* у евентуалним каснијим случајевима кршења међународног хуманитарног права.

Да закључимо: *Интерпол и Југославија* – сарадња, искључење и ратни злочини представља допринос аутора изучавању како историјата организације тако и будућег рада у борби против криминалитета. Имајући у виду да је криминалитет не само наш проблем већ светски и универзални, значај књиге је такође евидентан, а посебно се огледа у жељи да СРЈ поново заузме своје место у Интерполу, што је реално очекивати с обзиром на геостратегијски положај наше земље.